

Za gospodarje

Maribor, dne 12. februarja 1936.

J. Dolinšek, Kamnica.

Naš sosed Blaž — kmetski vzor.

Bilo je pred nekako 30 leti. Naš sosed je dolgo vrsto let brezuspešno prodajal svoje posestvo; kupcev sicer ni manjkalo, toda večina je zbežala, predno je prišel govor na ceno. Od mejnika do mejnika je bila kar cela pot, ki so jo izhodili sosed in kupci, toda nikdo ni rad ugriznil v to gnilo jabolko. V resnici ni bilo nič mikavnega; poslopja napol podrta, travniki in njive povsem zanemarjene, gozdovi posekani, sadonosniki in vinograd zapuščeni, hlev prazen, vozovi in orodje razbito, skratka pet far naokoli ni bilo tako zanemarnjenega posestva. Neki kupec je celo izjavil, da ga noče, čeprav bi dobil še zanj plačano.

Prišel pa je tam iz bližnje doline naš Blaž s svojo ženko, udaril je v roko kar brez oklevanja in postal nam sosed. Pripeljal je s seboj malo denarja, veliko delov, pač pa pridne roke, vedno veder in zadovoljen obraz, verno srce in nezlomljivo voljo. Cele knjige bi lahko spisal o življenju in delovanju tega kmeta-junaka, ki je v brezprimerni borbi izboljšal in uredil svoje posestvo, pozidal nova poslopja, vzgojil mnogoštevilno in pridno družinico ter še danes vedno veder in zadovoljen kmetuje naprej in najmanj jadikuje nad krizo.

Več kot eno zlato svetinjo za državljanske zasluge bi zaslužil ta kmet-trpin, živ svetilnik vsej šentiljski fari, saj je on s svojim svetlim zgledom dosegel marsikaj, kar bi drugi z govorom ali pisanjem ne dosegli. Mnogotero postajo je imel njegov križev pot, med drugimi večletno ujetništvo in malarijo, toda nikdar ga nismo čuli jadikovati in se vdajati malodušnosti. Da pa bo njegovo delovanje lahko služilo tudi v zgled in spodbudo drugim, bom v kratkih obrisih opisal nekateri dela, ki jih je izvrševal v posamnih etnih časih,

Sosed Blaž čisti gozd.

Prejšnji sosed je gozd posekal do golega, novovzraslega grmovja, ki je dušilo smrečice in borovce, se pa seveda ni dotaknil. To delo je čakalo na Blaža. Komaj je pospravil pridelke in uredil najpotrebnejše za zimo, jo je v pozni jeseni mahnil v gozd. Posekal je grmovje in količkaj debelejše vejice porabil za drva, vso hosto pa povezal in zvozil v sadonosnik. Pri tem ni pozabil, da se rabi pri kmetijstvu marsikaj, ter napravil mnogo prekelj, katere je rabil za fižol in novo nasajeni hmelj. Krajše in ravne palice je shranil ter jih porabil za ograjo malo lastne drevesnice in sadnega drevja proti zajcu. Marsikdo bo morda rekel, da je Blaž ravnal narobe, ker se je lotil izprva gozda, toda videli bomo kmalu, da je bil Blaž razumen gospodar in je vsako delo začel pri kraju in ne v sredini.

Sosed Blaž razširja drevesne jame.

Kakih 20 let pred prodajo posestva je bilo posajeno pri sosedu mlado sadno drevje, ki so ga vsega prepuščali samo sobi. Mnogo od tega je propadlo vsled raznih nezgod in pomanjkanja vsake nege, par desetini je pa le životarilo še naprej. Komaj toliko, da so vsako leto ozelenela. Kakor povsod v naših krajih, smo imeli v sadonosnikih več ali manj debelo plast ilovice, spodaj pa trdi lapor; tako je pač bilo tudi pri sosedu. Tam pa, kjer je rastle to drevje, je bila plast ilovice komaj četrta metra globoka. Ko si je Blaž ogledal to drevje in preizkusil z lopato zemljo okoli, je dejal: »Revše, kako boš pa rastle, ko so te posadili v komaj pol metra široko jamo v tak lapor. Le počakaj, kmalu ti bom pomagal!«

Tisto zimo je zapadlo koncem decembra mnogo snega. Blaž ni bil prav nič v skrbeh, napravil je dovolj drv in nagrabil stelje za živino. Dočim so se drugi stiskali okoli peči in opazovali skozi okna hudo zimo, ni on zgubil niti enega dneva. Komaj je napravil potrebne gazi,

se je že oborožil z lopato in krampom ter jo mahnil v sadonosnik. Okoli prej omenjenih dreves je na široko odkidal sneg, Pol metra od drevesca je z lopato napravil prvi krog, tričetrt metra od tega pa drugega. »Treba bo pač popraviti greh prednikov in kopati jamo že posajenemu drevescu, je dejal in začel izmetavati ta krog ter krepko mahal s krampom po trdem laporju. Kakih 60 cm globoko je skopal in zrahljal še spodnjo plast zemlje. Nekaj korenin je sicer posekal, vedel je pa, da to ne more nič škodovati. Sedaj je napolnil ta izkopani krog s hosto in zasul nazaj. Ko bi videli, kakšno je to drevje danes! Vsekakor bi bilo potrebno, da bi našega Blaža posnemali mnogi sadjarji!

Sosed Blaž pomlajuje sadno drevje.

Ko je v februarju nastopilo malo bolj toplo vreme, je Blaž zamenjal lopato ter kramp s škarjami in žagico, vzel primerno lestvo in šel v sadonosnik. Pri sosedu se to doslej še ni nikoli pripetilo. Najprvo si je ogledal drevje, kateremu je povečal drevesne jame. Posamezna so poglala nekaj daljše rodke veje, ki so hle tedko poraščene z rodnim lesom, videti je pa bilo, da so na ta način veje veliko preredke. Blaž jih je primerno prikrajšal v stari leg nazaj, ali kakor pravimo: pomladil. To delo v zvezi s povečanjem drevesne jame je vplivalo neverjetno, posebno, ko je spomladi še krepko zalil z gnojnico. Iz drevesc, ki bi bila hiralala še nekoliko let, končno pa propadla, nastala so lepa sadna drevesca, ki so stokrat povrnila sicer težko delo.

(Dalje prih.)

Sankcije.

(Laški okraj.)

Sankcije proti Italiji tudi mi zelo občutimo. Sicer ne toliko pri lesu, ker jamskega smrekovega lesa precej rabijo naši premogovniki, tesar les pa se je izvažal po Savinji in Savi proti Zagrebu na Hrvaško. Hujše posledice pa občutimo, ker je zaprt izvoz naše goveje živine v Italijo. Upanje smo imeli, da se je vendar cena enkrat ustalila, ker je bila že dovolj nizka. Vendar je letošnjo jesen cena spet padla, tako da se samo najboljši volji plačajo le po Din 3 do 3.50 za 1 kg. Drugovrstna živina pa komaj 2—3 Din za 1 kg žive teže. Drugače pa je bila letina sino

dobra. Lanska letina se lahko prišteva med najboljše v 35 letih tega stoletja. Obrodilo je sadje, žito pa tudi drugi pridelki.

Ljudski pravnik.

Zadoščenje za razžaljeno čast. S. M. T.
— Sosed vas je vprašal, zakaj ste podrli drevo, pa ste mu odgovorili, da ste preje vedeli za mejo nego on. To ste mu rekli radi tega, ker ste starejši od njega. Drugoga mu niste ničesar rekli. Sosed Vas je tožil, da ste ga pri tej priliki opsovali z raznimi žaljivkami, kar pa ni res. Na sodišču ste bili vsled nasprotnikove tožbe obsojeni, ker so pričali žena in drugi njegovi sorodniki, da ste ga zmerjali. Ker pa je sosod lažnjivo govoril okrog, da ste bili kaznovani na višjo denarno in tudi zaporno kazen, ste soseda tožili in tožbo zgubili. Vprašate, kaj morate napraviti, da dosežete pravično sodbo? — Po zakonih, ki veljajo pri nas, sodijo sodišča po svobodnem prevdariku in svobodni oceni izvedenih dokazov, to je sodišče odloči v glavnem na podlagi prepričanja, ki ga je dobilo v dokaznem postopanju. Sorodniki so veljavne priče, ako njih izpovedbe ne izpodbijete. Sodišče lahko obsodi tudi na podlagi pričevanja sorodnikov, ako se prepriča, da so govorili resnico kot zanesljive priče. Izgleda, da je sodnik od nasprotnika predlaganim pričam verjel in je Vas zato obsodil. Prav tako pa sklepamo iz Vašega vprašanja, da se Vašim pričam ni verjelo, torej da niste mogli dokazati nasprotnikovih neresničnih besed o Vaši obsodbi, vsled česar ste tožbo izgubili. Tako zoper sodbo, s katero ste bili obsojeni, in zoper ono, s katero je bil nasprotnik oproščen, ste mogli in bi v varovanje svojih interesov in zlasti zato, da dobite zadoščenje za svojo žaljeno čast, tudi morali vložiti priziv v treh dneh po razglašeni sodbi in zahtevati prepis sodbe. Sodišče bi Vam nato vročilo sodbo, nakar bi po pretoku 8 dni po prejemu sodbe svoj priziv lahko še obrazložili. Priziv bi reševalo nadrejeno okrožno sodišče. Če niste vsega tega napravili, željenega zadoščenja ne bo in je stvar za Vas pri sodišču končana. Svetujemo Vam pa kakor tudi drugim, da radi takih malenkosti ne iščite časti pred sodiščem, ker tam prav gotovo iste ne boste našli. Po našem mnenju je najbolje, da se s sosedom spopri-

jaznite, ker sta soseda in navezana na vzajemno pomoč.

Prevzem posestva. M. P. B. — Oče so stari 67 let, mati 66 in hočejo Vam kot edinemu sinu izročiti posestvo. Ker se bojite prevelikih prenosnih stroškov, vprašate, ali bi bilo bolje, da prevzamete posestvo zdaj, ko oče še živijo, ali pa, da napravijo oporoko in kako se ista napravi, da je pravilna ter kakšno pooblastilo Vam oče lahko izdajo, da bo isto veljavno. — Ako prevzamete posestvo od očeta, dokler so še živi, morate plačati 6% od prevzemne vrednosti, ako ste očetu ves znesek izplačali, ali pa je bil znesek, kolikor je posestvo vredno, izčrpan z bremenom, ki ste jih prevzeli. V kolikor pa ta znesek ne bi bil izčrpan in bi ga Vam ne bilo treba plačati ter bi ga Vam oče podarili, pa morate plačati 1,5% državne pristojbine in 1,5% banovinske pristojbine. Na primer: Oče Vam izroči posestvo, vredno 54.000 Din, sam sebi in Vaši materi pa izgovori prevžitek, ki se letno oceni radi odmera pristojbin z zneskom 3000 Din, to se vzame na 10 let, to je Din 30.000, dolgov prevzamete za Din 24.000, tako, da je s tem izčrpana vsa vrednost izročnine v znesku Din 54.000. V tem slučaju bi morali plačati Din 3240, to je 6%. Če bi pa vrednost prevžitka znašala Din 30.000 in bi oče ostanek izročnine v znesku Din 24.000 Vam podaril, pa plačate še 3% od teh podarjenih Din 24.000, to je še Din 720. Oče pa lahko naredi oporoko. Kako se napravijo oporoke, najdete najbolj nazorno opisano v koledarju »Slov. gospodarja« za leto 1933. Za oporoko zadostuje, da jo oče spiše in podpiše lastno-ročno in da v njej napiše: Vse svoje premoženje in nepremično premoženje zapuščam svojemu sinu Mateju, ki pa naj izplača svoji materi toliko in toliko ter mora dajati desmrtno stanovanje in prevžitek sledeče vsebine. Oče naj nato našteje vse, kar hoče materi izgovoriti, če vrednost zapuščine ne presega 100.000 D, ne boste plačali kot sin nobene dedne takse. V pooblastilo Vam oče napiše lahko samo ono, v kar se izda pooblastilo. Na primer, da ga zastopate pri razpravi v tej ali tej stvari, da smete zanj sprejemati denar in podobno.

Gospodarske zanimivosti.

Blagajniški boni. Ti boni se bodo izdali najbrže v prvi polovici februarja. Za naš denarni trg so novost, ker se razlikujejo od blagajniških zapiskov, ki jih izdaja državna blagajna. Te bone bo izdajalo naše finančno ministrstvo na ime. Mesto denarja se bodo dali določeni osebi boni, ki jih more ta oseba zadržati ali pa eskontirati. Novi boni se bodo nudili na trgu na svoboden podpis. V trenutku, ko se vé, da je potrebno našemu gospodarstvu več denarja, kakor ga je na razpolago, se ponudijo boni onim, ki imajo gotovino in ki iz kateregakoli razloga ne morejo ta denar uporabiti v gospodarstvu. Obče je znano, da je veliko denarnih zavodov, ki imajo svojo gotovino pri Narodni banki proti nizkim obrestim ali tudi brezobrestno. Ravno tako je mnogo gotovine v nogavicah in drugod. Ko izdaja država bone, ji gre predvsem za ta skriti denar, da se državi za kratek rok s podpisovanjem bonov zaupa ta denar. Mesto da je ta denar neizkoriščen, naj služi državi in gospodarstvu. Boni se bodo izdali za 5 let in do najvišje svote 500 milijonov Din. — To pa se ne pravi, da bodo dani boni v podpis za vseh 500 milijonov Din, temveč se bodo razpisovali ti boni po potrebi. Ne more se naprej vedeti, kakšne bodo razmere na denarnem trgu čez pet let, zato se tudi še ni mogla določiti obrestna mera bonov. Če bo povpraševanje po njih veliko, potem je jasno, da bo njih obrestna mera manjša. Državni zavodi ne bodo sodelovali pri podpisovanju teh bonov, ker se hoče dati občinstvu možnost, da pri državnih zavodih eskontira te bone in tudi pred njih zapadlostjo.

Novi bankovci po 500 Din. Finančni minister je izjavil na seji finančnega odbora, da bodo izdani novi bankovci po 500 Din, ki pa ne bodo imeli inflacijskega značaja (preplavljenje s papirnatim denarjem). Govorice o kaki inflaciji so čisto neutemeljene. Pobuda za nove bankovce po 500 Din je izšla od gospodarskih ljudi. Kupna moč dinarja se je povečala in zlasti v manjših krajih se dostikrat pripeti, da ni mogoče bankovcev za 1000 Din menjati. Med 1000 in 100 Din ni nobenega vmesnega bankovca in samo to je razlog, da je vlada predlagala Narodni banki izdajo bankovcev po 500 Din. Obtok ban-

Zahtevajte povsod

»Slovenskega gospodarja«!

kovcev pa se zaradi izdaje teh bankovcev po 500 Din ne bo niti najmanj povečal.

Sankcije proti Italiji in naša trgovina z živino. Poleg lesnega trga so zadele kazenske odredbe proti Italiji najbolj živinsko trgovino v Sloveniji. Na banski upravi v Ljubljani se je vršilo 6. februarja posebno posvetovanje o vprašanju izvoza živine in cen. Na razpravi je poročal odposlanec zavoda za kontrolo izvoza živine, ki je med drugim navajal tudi povprečne cene živine v lanskem letu. Lanskoletne cene so se gibale v povprečju: voli 4—4.50 Din, teleta 4—6.50 Din in svinje 4—6.75 Din. Tudi pri izvozu živine je bila zavoljo sankcij najtežje prizadeta Slovenija. To izgubo tržišča je treba na vsak način nadoknaditi z novimi trgi, kjer prihaja za Slovenijo zlasti v poštev Nemčija in Avstrija. Konferenca je v tem smislu sprejela tudi obširno resolucijo, v kateri naglašja, da je treba to življenjsko važno vprašanje rešiti z vso resnostjo in pravičnostjo.

Mrjasci. Kraljevska banska uprava bo tudi letos oddajala plemenske mrjasce v starosti od 3 do 5 mesecev. Mrjasci bodo kupljeni v priznanih vzrejališčih. Prošnje za zaveznim pismom morajo biti pri kralj. banski upravi v Ljubljani najkasneje do 31. marca t. l. Prošenj, ki bodo prispele pozneje, ne bo mogoče upoštevati. Prosilcem bo oddajala banska uprava mrjasce po 4 Din kg žive teže.

Vinski sejem in razstava. Vinarska podružnica v Ljutomeru priredi tudi letos, kakor že več let, običajni vinski sejem in razstavo v gostilni g. Zavrtnika v Ljutomeru dne 3. marca t. l. Ta dan je v Ljutomeru tudi kramarski in živinski sejem ter se nudi obiskovalcem tega sejma lepa prilika, da posetijo tudi vinski sejem. Vabimo pa tudi vse druge prijatelje dobre vinske kapljice od blizu in daleč, da pridejo na poskušnjo prvovrstnih vin iz ljutomerskega, gornjeradgonskega in štrigovskega vinskega okoliša. Otvoritev bo ob 9. uri dopoldne. zaključí se ob 20. uri zvečer. Vabijo se vsi vinogradniki iz navedenih okolišev, da razstavijo svoje vino. Vso razstavljeno vino se bo en dan prej po strokovnjakih ocenilo. Za najboljša vina so predvidene tudi letos priznanice in nagrade. Vložena je prošnja za polovično vožnjo po železnici. Rešitev se bo pravčasno objavila v časnikih. Prijave se spre-

jemajo v pisarni mestne občine Ljutomer, ali naravnost na Vinarsko podružnico do 27. februarja t. l.

Vrednost denarja. Minister za finance je izdal dne 24. januarja 1936 odločbo, po kateri veljajo v februarju ti uradni tečaji: 1 napoleon 303.— Din, 1 zlata turška lira 344.— Din, 1 angleški funt 250.— Din, 1 ameriški dolar 43.55 Din, 1 kanadski dolar 43.25 Din, 1 nemška zlata marka 15.50 Din, 1 zlati zlot 8.25 Din, 1 avstrijski šiling 9.20 Din, 1 pengö 8.85 Din, 1 belg 7.40, 1 braziljski milreis 2.25 Din, 1 egiptovski funt 220.— Din, 1 urugvajski pezos 17.50 Din, 1 argentinski pezos 12.— Din, 1 turška papirnata lira 35.— Din.

Cene in sejska poročila

Mariborski svinjski sejem 7. feb. 1936. Na ta svinjski sejem je bilo pripeljanih 140 svinj, cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 75—85 Din, 7—9 tednov stari 90—120 Din, 3—4 mesece stari 140—200 Din, 5—7 mesecev stari 230—310 Din, 8—10 mesecev stari 360—480 Din, 1 leto stari 530—800 Din, 1 kg žive teže 5—6 Din, 1 kg mrtve teže 7—9 Din. Prodanih je bilo 46 svinj.

Živinski in konjski sejem v Ptuj, ki je bil v torek dne 4. t. m., je bil radi silno slabega vremena slabo založen, kakor le redkokedaj. Kupčija pa je bila razmeroma dobra. Prignali so 40 volov, 77 krav, 7 bikov, 25 juncev, 23 telic in 53 konj, skupaj 225 glav živine. Od teh so prodali 79 komadov. Cene goveji živini, ki so v zadnjem času zelo padle, so od zadnjega sejma ostale nespremenjene in sicer so bile naslednje: voli 2.50—3 Din, krave 1.50—2.70, bik 2, junci 2, telice 2.50—3.50 D za 1 kg žive teže. Konje so prodajali po kakovosti od 400 do 2700 Din komad. Na sejmu je bilo tokrat zelo malo konj, kar je zakrivilo slabo vreme, ker iz daljših krajev, posebno iz sosedne Hrvatske, ni bilo konj. Prihodnji konjski in goveji sejem bo v torek dne 18. t. m.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg 8—10 Din, volovsko meso II. vrste 6—8 Din, meso od bikov, krav in telic 4—6 Din, telečje meso I. vrste 8—10 Din, telečje meso II. vrste 4—6 Din, svinjsko meso sveže 8—10 Din.